

KRESŤAN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLICKÉ NOVINY
 VYCHÁDZAJÚ KAŽDÚ SOBOTU NA ŠESTNAST STRANÁCH.

Predplatná cena:
 Na celý rok — — 4 koruny — hal.
 Na pol roka — — 2 „ — „
 Na štvrt roka — — 1 „ 20 „
Jednotlivé číslo 8 hal.

Zodpovedný redaktor:
Dr. ALEXANDER ERNSZT,
 páp. komorník.
 Majiteľ a vydavateľ:
JAN MOLNÁR.

Redakcia a vydavateľstvo:
 Budapešť, IV. ker., Ferencz-József-rakpart 27. szám.
 Sem sa majú posielat' predplatky, jako dopisy do novin
 ohlásky a náhodné reklamácie. Cena jedného 5 stípcového
 nonpareill riadku 80 hl. Rukopisy sa naspak nedávajú.

Nový priemyselný zákon.

Krajinsky vyslanec dr. Alexander Ernszt.

Štyriadvadsať rokov čakali sme na ten zákon, ktorý sa prítomne podujma a ktorým opravený má byť celkom zastaralý a zlý zákon priemyselný. Každý bol presvedčený o tom, že je veru ten zákon zlý a že ochrany nikomu neposkytuje. Najlepšie to cítili priemyselníci na koľko je tento zákon zkazonosný a preda sa nič nerobilo.

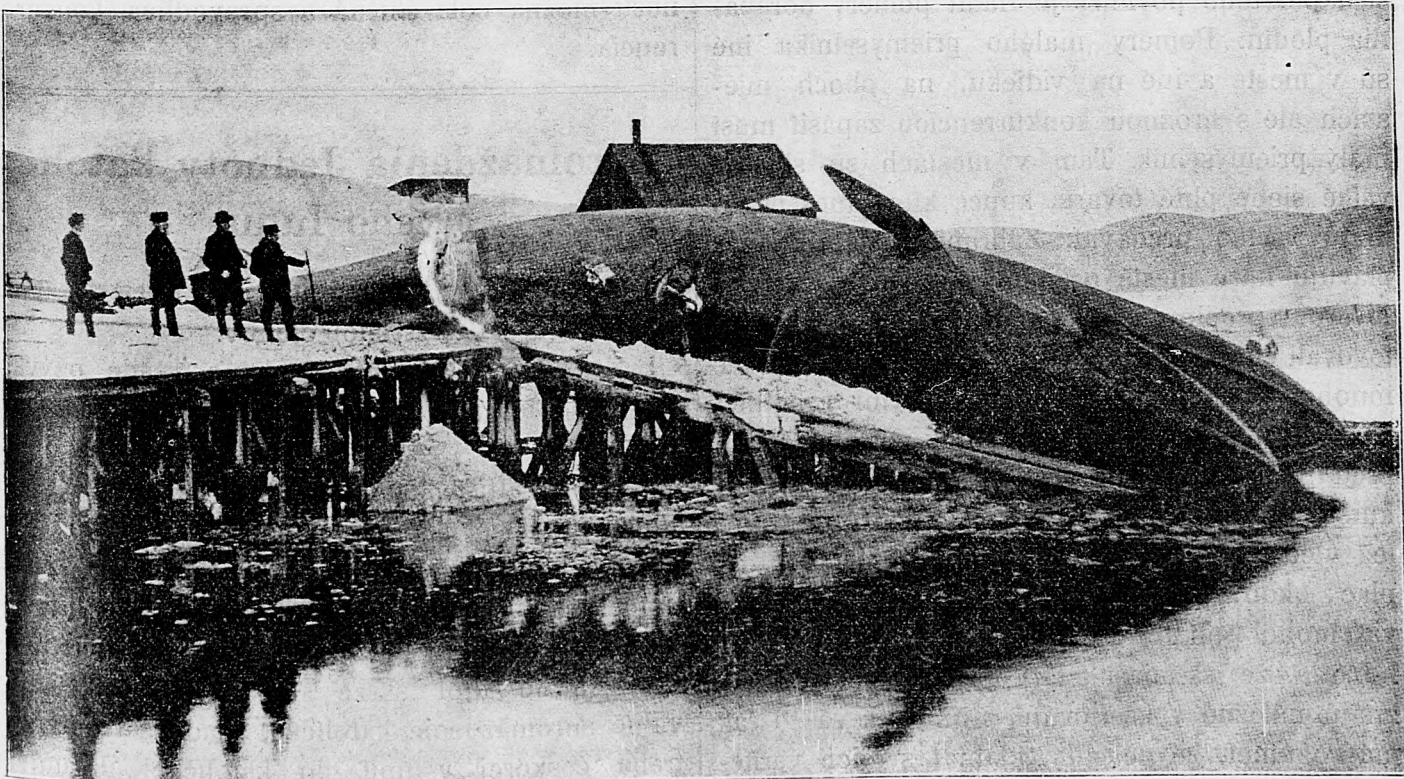
Cez štyriadvadsať rokov bolo dosť času k polepseniu priemyselných pomerov, susedia okolo nás napravili aj jejich priemyselné zá-

kony, my sme ale len prítom ostali, že sme náš zákon, ako zlý uznávali.

Včul konečne robí sa aký-taký pokus. V rukách máme plán referenta, za ktorý nikto neni zodpovedný, ktorý dostane sa ešte do rúk nezákonných sudcov a pozostáva z tisíc paragrafov.

Dúverne vyznávam, že som si túto vec ináč predstavoval. Veď zákonná predloha, ktorá z tisíc paragrafov pozostáva, vždy je tomu nebezpečeniu vystavená, že ju celkom pochovajú a že zákon nikdy nebude z nej.

Dľa mojej mienky, lepšie by bolo bývalo zostaviť krátku zákonnú predlohu, ktorá by bola

Veľryba na brehu.

obsahovala v sebe tie zásady, ktoré sú potrebné ku opraveniu starého zákona a vtedy by boli výhlady na to, že by z tej predlohy v krátkom čase a bez návalnejších potýčok stal sa bol zákon.

Ktoré sú tieto základné zásady?

Najväčšia a najrozhodnejšia otázka, od ktorej všetko závisí v živote priemyselníka, je otázka súbehu, alebo konkurencie.

Nový zákon tak má byť zostavený, aby bezúdna, všetko prevracajúca a ničiacia konkurencia bez hlavy, náležite zamedzená bola. — Liberálni páni oslavovali «slobodnú hru síl». Oni bezúdnú konkurenciu považovali, ako zabezpečenie slobodného vývinu hospodárskeho života. My v takejto slobode vidíme len pohodlný a široký plášť, pod ktorým v svornosti prevádzali svoje kúsky každého druhu klamstva, nesvedomitosti a záhubu. Pred nami je hlavná vec človek pracujúci, remeselník; dľa našej mienky tak treba spravovať, aby kto pracuje, aj vyžiť mohol, bol chránený a nebol prinútený medzi vospustsveta neporiadnymi okolnosťami hľadať si výživu, nevediac, kto ho v poslednom okamžení napadne a vytrhne mu z rúk ten kus chleba, na ktorý ráta so svojou rodinou.

My za to máme, že pracujúce a plodiny dorábajúce triedy povinný je brániť štát a následkom toho povinný je riadiť pomery dorábania plodín. Pomery malého priemyselníka iné sú v meste a iné na vidieku, na oboch miestach ale s hroznou konkurenciou zapásiť musí malý priemyselník. Tam v mestách sú sklady, veľké siene plné tovaru, kupci, ktorí dnes právo majú všetko predávať. Zahraničné fabriky zaplavujú naše mestá osadami, fabričným, lacným tovarom preplňujú naše tržišťa. Tovar svoj shotovovali mnohokrát na poly vyučenými ľuďmi, mnohokrát učňami, alebo neučenými robotníkmi. Mnohokrát na kredit brali surovú látku, pred vyplatením surovej látky padli do konkursu, s veriteľmi vyrovnali sa na 50 percentov, lež vtedy už silu svojho tovaru hodili boli na plac; akoby potom s takýmito ľuďmi konkurrovať mohol solídny a poctivý remeselník? — To hovoria, že sa naši starí priemyselníci nevyznajú náležite v kšeftovaní, nuž jestli sa to tak má rozumieť, že nevedia klamať svojich veriteľov a odberateľov, to možno, že sa v tom ne-

vyznajú, ani to neleží v jejich prírode, lebo sa ku takým veciam človek narodiť musí.

Naši ľudia sa nevedeli brániť proti tým, čo sa takrečeno cez jednu noc stali remeselníkmi, čo sa svojmu remeslu nikdy neučili, predávali ale pritom svoj hotový tovar vždy vo väčších rozmeroch. Ku takému kšeftu nebolo iné potrebné, ako malý kapitál a patričný mohol sa stať dnes obuvníkom, zajtrá krajčiom, pozajtrá klobučníkom a kto vie ešte čo všetko.

Chudobných, s hladom zapásiacich priemyselníkov bolo v každom meste na dostač. Toto sú práve tí bieli otroci nového sveta. — Doma pracujú s celou jejich rodinou cez 15 hodín, pritom ale hladujú i so svojimi dietkami a chodia v otrhaných háboch. Keby kopať, alebo kosiť vedeli, mohli by o mnoho ľahšie vyžiť. Teraz ale pracujú a pracovať musia vždy viacej a viacej, z toho ale len to majú, že jejich vydržiavatel otrokov práve len tolko im podhodí, aby im pri ťažkej robote nástroj z ruky nevypadol.

S týmito vydržiavatelmi otrokov, s týmito falošnými priemyselníkmi, ktorí vôbec priemyselníci ani nikdy neboli, ako by bol mohol konkurrovať náš statočný priemyselník?

Nový priemyselný zákon poriadok musí urobiť v shotovovaní plodín, aby konečne v budúcnosti možná bola slušná a spravodlivá konkurencia.

Shromaždenia Jednoty katolíckeho ľudu.

Jednota katolíckeho ľudu má dnes už vyše 130.000 (stotridsaťtisíc) členov.

Tento radostný chýr nech sa všade ozýva, kde svojmu svätému náboženstvu verní katolíci bývajú.

Stotridsaťtisíc katolíkov shromaždiť pod zástavu katolíckej Jednoty bola veľmi veľká práca, s týmto ale nesmieme sa uspokojiť a našu prácu — čo by ako ťažká bola — zastaviť.

Povzbudení úspechami, aké katolicizmus Uhorska dosiahol skrze nedávno vydržiavané valné shromaždenie katolíckeho, nadovšetko teraz treba čoskorej vstúpiť do katolíckej Jednoty, lebo kto sa neponáhľa a nedá hneď za jej

člena zapísať, nedostane zdarma krásny kalendár na rok 1909.

Nech sa teda Jednota Katolíckeho Ludu utvára ďalej s obnovenou silou, ako sa to najnovšie stalo v nasledujúcich obciach:

Rajec (stolica Trencsín). V nedeľu, 13. septembra, vzdor chladného a daždivého počasia sošlo sa veľa veriacych z mesta a so svojimi duchovnými z celého okolia ku ľudovému shromaždeniu v Rajci. Zo stránky duchovných boli prítomní: Jozef Tursek dekan-farár deméňsky, Karol Imlauf farár fačkovský a Julius Horváth farár frivaldnádašký. Krajinský vyslanec dr. Emil Gyuriss v krásnej reči vysvetľoval Jednotu. Rajecký dekan-farár Karol Baross zápalistými slovami povzbudzoval prítomných, aby neváhali sjednotiť sa ku obrane svojej svätej viery. — Utvorenie Jednoty bolo na to jednohlasne vyslovené. — V organizácii sa ďalej pokračuje.

Hólak (stolica Trencsín). Na 20. septembra určené shromaždenie, pokiaľ povolání naň rečníci inde boli zamestnaní, odročené bolo na 27. septembra. Vtedy aj ku shromaždeniu dostavilo sa veľmi mnoho ludu. Krajinský vyslanec: Julius Jánoky-Madocsányi, Emil Gyuriss a Koloman Brestyenzky držali ku shromaždeniu o Jednote a iných ludu potrebných veciach poučné prednášky, po čom Jednota Katolíckeho Ludu so všestranným oduševnením bola utvorená.

Sztropkó (stolica Zemplén). Farár Michal Csintalan vydržoval so svojimi farníci utvárajúce shromaždenie, v ktorom sa 120 veriacych dalo zapísať za členov Katolíckej Jednoty.

Hernádszentiván (stolica Sáros). Utvárajúce shromaždenie pod predsedníctvom farára Alexandra Makovics. Jednota bola jednohlasne utvorená a vstúpilo do nej 60 členov. Za miestneho správcu vyvolený je farár Štefan Makovics.

Kende (stolica Sáros). Utvorenie Jednoty 13. septembra s 35. členami.

Magyaróvár (stolica Moson). Pohyb cieľom utvorenia katolíckej Jednoty zakončil sa tým, že utvorenie vo veľkom shromaždení 20. septembra vydržovanom jednohlasne bolo vyslovené. — Za miestneho správcu vyvolený je praepošt farár Michal Maninger.

Felsőpatyi (stolica Vas). Členovia utvorenej Jednoty 20. septembra slávnostne odbavovali 50-ročné kňazské jubileum svätého Ota rímskeho pápeža, Piusa X.

Felsőtursek (stolica Bars). Za prítomnosti pospolitého ludu a inteligencie z celého okolia, vydržované bolo tu veľké utvárajúce shromaždenie 20. septembra. Neunavene horlivý miestny farár Alexander Buocz zápalistou rečou svojou uchvátil všetkých prítomných. — Mikuláš Griger rím. katolícky farár z Jánosréty vysvetľoval Jednotu Katolíckeho Ludu tak srozumiteľne, že sa po jeho prednáške 120 prítomných zapísať dalo za členov. V shromaždení sa súčasťníci krem obyvateľov obce Emil Palkovics mešťanosta slob. kráľ. mesta Kremnice, Karol Skrbek hlavný lesník a mnohí z inteligencie.

Utvorená bola ďalej Jednota v obciach **Karakó** (stolica Veszprém), **Dunacsáb** (stolica Bács), **Rábahidvég** (stolica Sopron), **Szilágy** (stolica Baranya), **Szinfalu** (stolica Szatmár), **Szentlőrincz** (stolica Baranya), **Csákova** (stolica Temes) **Nógrádmarczal** a **Nógrádcsitár** (stolica Nógrád).

Divným nápadom vystavená je prítomne katolícka cirkev zo stránky nevercov. V schôdkach verejných a súkromných jednotajne len o tom kujú plány, ako by katolíkov o všetky cirkevné práva jejich priviesť mohli.

Na vzteklé nápady nevercov, náboženstvu svojmu verní katolíci tým dajú najzreteľnejšiu odpoveď, keď všetci a všade bezodkladne vstúpia do Jednoty Katolíckeho Ludu.

Krajinský rozpočet 1909.

V prvom zasadnutí krajinského snemu po letných prázdninách, 23. septembra, predložil ministerpredseda, dr. Alexander *Wekerle*, ako finančný minister, krajinský rozpočet na budúci rok 1909.

Skúmajúc vo všeobecnosti budúročný krajinský rozpočet, vidíme, že krajinské výdavky opäť vzrástly, čo je náslepkom toho vývinu, ktorý na každom poli verejného života pozorujeme. Riadne výdavky vzrástly o 104.7 millionov korún, riadne príjmy ale o 110 millionov korún. A konečný výsledok je, že krajinský rozpočet ukazuje zvyšok 48.000 korún. Vzdor ustavične vzrastajúcim výdavkom, krajina není utisknutá na pôžičku, lež je vstave z príjmov zakryť svoje výdavky. Niet deficitu, lež je zvyšok. — A tento v präliminári vykázaný zvyšok môže ešte vzrásť. V rozpočte, na tento rok vykázaný zvyšok činil len 22.000 korún a predsa sme boli vstave pokladničnou hotovosťou zakryť väčšiu čiastku investícií a aj mnohé mimoriadne výdavky na vojenské vystrojenie. Z tohoto je zrejmé, že zvyšok príjmov ďaleko presahoval tých 22.000 korún, ktoré v rozpočte, čo zvyšok vykázané byly. A táto okolnosť svedčí aj o tom, že krajinský rozpočet je reálne zostavený.

Ale ministerpredseda dôrazne prízvukuje, že sme vo výšení krajinských výdavkov prišli už ku tej hranici, ktorú bez urazenia hmotných záujmov daň platiaceho obecnstva pre-

kročiť neslobodno. Na tieto záujmy daň platia-
ceho obecnstva brala vláda prísny ohľad už
pri zostavení terajšieho rozpočtu. Riadne dane
neboli povýšené, verejné farchy vlastne ani ne-
zrastnú; lebo dľa záverečných účtov z r. 1907.
krajinské príjmy boli len o dva milióny korún
menšie, než sú v terajšom rozpočte prälimino-
vané výdavky. Finančný minister teda vložil do
rozpočtu takú summu, kolkú krajinské príjmy
minulého roku vskutku učinily. A toto je veľmi
vážna vec. Pri zostavení rozpočtu vláda ráta
len na tie príjmy, na ktoré s celou istotou rátať
môže.

Že vláda pri zostavení rozpočtu išla až po
tie najširšie hranice, k tomu ju prinútil pro-
gram, ktorý v prospech mravného a hmotného
vývinu krajiny uskutočniť sa snaží. Už predošle
sa postarala krajina o polepšenie hmotného
stavu štátnych zamestnancov, učiteľov, železni-
čiarov. Následkom sriadenia platu horespome-
nutých zamestnancov zvýšily sa krajinské vý-
davky od roku 1906. o 53,860.000 korún. Teraz
sa chce krajina postarať o polepšenie hmotného
stavu diurnistov a pomocných sluhov, čo bude
iste stáť zase 2,300.000 korún. Sriadit' treba
aj bytné, lebo behom rokov sa bytné pomery
veľmi zmenily nie len v hlavnom meste, lež aj
v mnohých vidieckych mestách. Krem toho so-
ciálna politika vlády má za cieľ zlepšenie život-
ných pomerov. Teraz sa dorábateľ ponosuje na
malé dôchodky a konsument ponosuje sa na
veľké výdavky. — Vzdor veľkej úrodnosti je v
Uhorsku život primerane drahý. Tomuto nepri-
rodzenému stavu chce vláda svojou sociálnou
politikou odpomôcť.

V úzkom súvisi so sociálnou politikou stojí
vývin humanitárnych inštitúcií a sriadenie zdra-
votníctva. Na tento cieľ vzaté je do rozpočtu
6,483.000 korún.

Väčšie investície vyžadujú železnice. Na nie-
ktorých čiarach treba nádrasia rozšíriť, duplované
šiny klásť, magazíny zväčšiť atď. Toto svedčí o
vývine premávky a o vývine obchodu a prie-
myslu. Tie peniaze teda, ktoré čo investíciu ulo-
žíme, budú prinášať dobré úroky. Na stavanie
nových škôl a iných verejných budov, vzaté sú
tiež väčšie summy do rozpočtu, ale toto sú tiež
take investície, ktoré sa vyplatia, lebo keď bude
mať štát vlastné budovy, platenie bytného vystane.

Pri rozpočte ministerstva orby pripomenul mini-
sterpredseda, že vláda zamýšľa rozprestref ho-
spodársku pomocnú akciu aj na Liptov, Oravu
a Trenčín, cieľom polepšenia hmotného stavu
tamojšieho ľudu. Na tento cieľ präliminované je
210.000 korún. Na stavanie robotníckych bytov
určená summa pozdvihnutá je na 500.000 ko-
rún. Na napomoženie osadníctva a na parcello-
vanie veľkých statkov, aby robotný ľud mohol
prísť ku úrodnej pôde, präliminované je vyše
11 miliónov korún.

Dotyčno ministerstva výučby a kultu, násled-
kom sriadenia platu učiteľov a vývinu ľudového
školstva, povedzme soštatňovania ľudových škôl
konfessionálnych, präliminované je 3,598.000
korún. Menšie summy potrebné sú ku zaokrytiu
rozličných výdavkov. Na podporu cirkví určená
je o 1,665.000 korún väčšia summa, ako pre-
došlé roky. — Výdavky ministerstva výučby a
kultu činia teda o 8,107.000 korún viacej, ako
predtým.

Nad hroznými číslami, aké nám predstavuje
tento präliminár, odaneným zaiste vlasy dupkom
stávajú. Veď ale krajina nech donáša obeť, len
aby pritom ľudu lepšie bolo.

Kde si katolícky ľud?

Či táto otázka neni oprávnená? Naši ne-
priateli musia ozaj myslieť, že katolíckeho ľudu
už ani nieto viac na svete. — Prečo si to ale
musia myslieť? V Budapešti urazili 13. septem-
bra nepriateli kresťanstva to najsvätejšie, čo si
človek len predstavíť môže a náš ľud chova sa
na túto urážku priam tak, ako keby sa ho to
ani netýkalo. Židovskými socialdemokratickými
novinami pobúrená socialdemokratická háved pri
verejnom pochode nadávala na tisíce tam prí-
tomným katolíkom tak hnusnými výrazmi, že
ich v poriadnych novinách ani opakovať ne-
možno a náš pospolitý ľud katolícky kde je?

Uliční chasníci a židovski junáci opovážili
sa v čas verejného pochodu na katolíkov z pl-
ného hrdla kričať: dolu s krížom. Do vodcov
katolíkov, do biskupov a duchovných hádzali
blatom a kamením. Keď sa obozreme, katolícky
ľud kde je, čo vidíme? Mnohí z pospolitého
ľudu, miesto čo by nasledovali svojich povola-
ných vodcov katolíckych, miesto čo by nasle-

dovali naučenia a napomenutia svojich biskupov a kňazov, idú za tými, čo sa s nepriateľmi jejich náboženstva verejne spriahajú. Či osvedčení katolíci, či katolícky ľud pospolitý do toho tábora patria, v ktorom sa nachodia Jakub Weltner, Manó Buchinger, Garbai a týchto spojenci: Achim, Hodža, Skyčák a iní? Veď keď si ktorýkoľvek rozumný človek tú otázku predloží, koho má nasledovať, jestli z tretieho poschodia na mozgy nepadol, musí si tú odpoveď dať: že veriaci katolíci len svojho biskupa, duchovného, len svojich osvedčených katolíckych vodcov môže nasledovať.

Čo ale vidíme? Jednotliví ľudia, čo sa pred svetom, ako dobrí katolíci vystatujú, pri tom ale posmešne píšú o ôsmom krajinskom shromaždení katolíkov. Shromaždenia socialdemokratov, Moravčíkov a Čechov vyvyšujú v dlhých článkoch do tretieho neba, o shromaždeniach katolíckych nepíšú nikdy ani slovička. Nuž katolícky ľud nemá nasledovať takých vodcov!

Jakub Weltner, Manó Buchinger, Garbai a jejich spojenci Hodža a jeho druhovia nemôžu byť vodcami katolíkov. — Svoju náboženstvu verní katolíci týchto ľudí ani za vodcov uznať, ani nasledovať nemôžu. Nech sa o akejkoľvek vážnej veci svetskej jedná, katolíci vždy len s katolikami má ísť, nie ale so židmi, socialdemokratmi a vôbec s ľuďmi, čo žiadneho náboženstva nemajú.

Socialdemokrati hlboko urazili náboženské city katolíkov celej krajiny. Za túto urážku v láske Krista pokarhať treba socialdemokratov. Nech vidia nepriateli nášho ľudu, že náš katolícky ľud pospolitý je v tom tábore, kde mu jedine svedčí byť a nenavštevuje iné shromaždenia ako katolícke a Jednoty Katolíckeho Ľudu.

POLITICKÉ CHÝRY.

Ukradnuté písma.

«Népszava» hlavné noviny červených socialdemokratov k veľkému prekvapeniu celého politického sveta, uverejnily v nedeľu výkaz krajinského štatističného úradu o volebnej reforme. Z tohoto výkazu vidno, ako asi tá volebná reforma vyzerať bude. Ponevác tento výkaz tak v ministerstve vnútra, ako aj v krajinskom šta-

tističnom úrade vo veľkej tajnosti bol držaný vedelo sa hneď z počiatku, že tie ostro chránené a vo veľkej tajnosti držané písma nie pekným spôsobom dostaly sa do rúk socialdemokratov, lež že ich volakto ukradol a dal redakcii socialdemokratických novín «Népszava». — Policia zaviedla aj kvapne na to prísne vyšetovanie.

S obsahom ukradeného štatistického výkazu o volebnej reforme sa neideme zaoberať. — Za prvé preto, lebo kresťanská ľudová strana svojmu programu neustupne verná je, ako vo všetkých iných otázkach, tak aj pri volebnej reforme. Politické stanovisko jej je dostatočne označené, zbytočné by bolo vysvetlovať ho pri tejto príležitosti. Kresťanská ľudová strana má svoje zásady a neni — ako statočná politická strana — na ukradnuté štatistické výkazy utisnutá.

Nezaoberáme sa s obsahom tohoto výkazu za druhé preto, lebo je to vec ukradnutá. — Ukradnuté veci my neideme predávať. Kto zná krom toho, nakoľko obsah tých ukradnutých písom sodpovedá pôvodnému zákonnému návrhu o volebnej reforme. Nech sa nad tým rve a so socialdemokratmi vydržiava shromaždenia kto chce. Ukradnuté kurence a šunky len cigáňom dobre chutňajú.

Frotikoalícia.

Spoločnosť tých veľkých politikov, čo utvoril chcejú protikoalíciu, sošla sa ku shromaždeniu 28. septembra v Hoteli Hungaria i boli tam prítomné nasledujúce politické notability: Teodor Mihályi, Aurél Vlád, Milán Hodža, národnári; Manó Buchinger, dr. Zsigmond Kunfi socialdemokrati, Ladislav Kaffka štátny sekretár pod darabontami, dr. Árpád Szakolczay občianský radikál, dr. Gessler veľkonemec, Michal Boros Brindusz socialdemokratický agitátor medzi sedliakmi. Ondrej Achim neprišol. Uzavrela táto koalícia, že najprv vypracuje manifest na ľud a že až potom uzavre.

Ľudové Noviny o katolíckom duchovenstve.

Aby sa velebné duchovenstvo katolícke presvedčilo, ako píšú o ňom «Ľudové Noviny», uverejňujeme nasledujúci úrivok z odkazov redakcie 38. čísla. Stojí tam od slova do slova: «*My nepodkopávame autoritu, ale tí falošní kňazi a proroci, ktorí pod titulom viery a náboženstva naháňajú népszövetségü členov a slovenských veriacich do toho otvoreného a najhnusnejšieho klerikalizmu vedú. «Ľudové Noviny» sú katolícke, ale aj národné slovenské demokratické.*» — Sú to ozaj pekné katolícke

noviny, ktoré katolíckemu, rímskym otcom verejne schvalovanému pohybu, ako je Jednota Katolíckeho ľudu opovžia sa nadávať do najhnusnejšieho klerikalizmu. Keď sú ale tie «Ľudové Noviny» ozaj katolícke, ako že môžu oslavovať v každom čísle červených socialdemokratov? Katolícke a spolu socialdemokratické noviny ako sa to srovnáva?

Z CUDZOZEMSKA.

Rakúsko.

Dva kongressy. Južno-rakúski katolíci vydržiavajú prítomne pri veľkom súčasnení sa patričných kruhov IV. katolícky kongress. Všestrannú pozornosť vzbudila reč, ktorú dr. Funder povedal o katolíckej tlači.

Iní a to rakúski ríšsky kongress vydržiavali rakúski socialdemokrati. Hlavným predmetom tohoto kongressu bola volebná reforma v Uhorsku. — Čudná vec, že sa rakúski socialdemokrati ešte aj do záležitostí Uhorska miešajú. Uhorských socialdemokratov na tomto kongresse zastupovali židi Manó Buchinger a Alexander Garbai.

Rusko.

Cholera v Petrohrade. V hlavnom meste a po iných stranách Ruska šíri sa cholera neustále. Nevzdelaný ľud sa ešte vždy protiví ustanoveniam lekárov a myslí si, že lekári a žiaci sú príčinou cholery. Zvlášte kupci s ovocím poburujú proti lekárom. — Policajný kapitán vydal ohlas, v ktorom sa vyhráza, že tých, ktorí takéto chýry rozširujú, bude tahať na zodpovednosť. — Dľa najnovších správ v posledných 24 hodinách ochorelo 309 ľudí a zomrelo 153. — Na cholera je už 1280 ľudí chorých.

BESEDNICA.

Volenie ženy.

(Dokončenie.)

Jaké blažené bolo ich staré srdce pri pomýšľaní na to budúce maličké!

Keď potom Viktor už dospel vo veku, netrpezlivo začali sa zaoberať s jeho ženbou.

Dúverne sa shovárajúc, dvaja starí — v podstate ani neboli ešte takí starí! — koľkorázy sa podohadovali nad tým, že Viktor ešte v svojom živote nebol v spoločnosti dievčat.

Trochu sa aj obviňovali z tej sebeckosti, že chlapca vždy doma držiavali. Takrečeno odtiahli od neho tú príležitosť, aby požíval svoju mladosť.

Ani nepoznal iné dievčence ten mladý človek, ako

dcéry jedného dvoch susedných majiteľov, no a Katinku, išpánovu dcérušku, s ktorou takrečeno spolu bol vychovaný, spolu sa hrávali a spolu posliedili už snáď pätnásť rokov každý kút na majeri.

S išpánom boli síce aj jakýsi ďalekí pokrevní, ale teda prirodzené, že na to ešte ani len myslieť nemohli, aby Katinka bola matkou ich vnúčať. Oproti dcéram susedných majiteľov však Viktor práve nepreukazoval žiadnu sympátiu.

Starým veľmi ťažko padlo, ale konečne predsa sa len odhodlali, že Viktora pošlú do sveta na istý čas. Nech ide do hlavného mesta. Nech sa poobzerá trochu vo veľkom svete. Kto vie? A keď sa mu zapáči nejaké k nemu hodné, jemu síce pánske dievčatko?

Ani Viktor nemal jakúsi veľkú chuť zanechať milý mu majer a z veľkého, dušu tichom zaplňujúceho miestčka zaskočiť do jedného neznámeho, hlučného, kuklavého, nesvárneho sveta.

Veľmi citlivo sa lúčil so svojimi rodičami, keď sa pohnul na túto omrzlú cestu. Tiež po jednom sa lúčil so všetkyma na majeri a od Katinky nie bez všeho účinku, ktorú práve tak videl každý deň od dvadsiatych rokov, jako svojich drahých rodičov.

Medzi ním a medzi dievčaťom nebolo nič, celkom nič, čo zvykli láskou menovať. Boli dôverní kamaráti, spoluhráči, súdruhovia, ktorí mali na jednom osamelom majeri spoločné detinské rozpomienky.

To bolo celé.

Asnáď... Čo asnáď?... Celkom istotne môžem povedať, že ani jeden nemal ešte ani tušenia o láske.

Viktor veru s veľmi ťažkým srdcom cestoval do veľkej neistoty. Jeho rodičia... tí starí... tiež naozaj neobyčajne sa cítili, jako zostali samotní, bez syna. Taký prázdny bol celý majer, malý kaštieľ a všetky izby. Takí opustení boli, také sirotky. Boli bez všetkej chuti, veľmi smutní. Nemali vôľu do ničoho. Túžili, neprestajne len túžili za ich jediným všetkým, za ich synáčkom, Viktorom.

Zrieknutie sa dojatých jeho rodičov aj ináčce bola márna vec. Koľko listov Viktor len poslal, všetky boly plné nespokojnosti. Nepáčil sa mu hlavnomestský život. Úzke ulice, veľké domy, na choseň číhajúci ľudia, veľký krik, mnoho klamstva.

V každom svojom liste toto písal. Ba ešte aj Katinke napísal, že neni pre neho tento ničomný svet. Nemá tu pomeškania.

Ani nevydržal od mesiaca ďalej.

Prišiel domov. Prišiel nazpät na majer, kde môže oko ďaleko patriť a kde je všetko, čo vidí, pravdivé a bez klamstva. Kde je pole vonné a mimo vtáčieho spevu iný hluk nenaplnuje povetrie.

Taký blažený sa cítil v tom tichom príbytku, v ktorom doterajší jeho život bez všetkého otrasenia plynul.

Aj srdce rodičov naplnilo sa radosťou, že je zas doma ich jedináček, ich všetko.

Ale preto o pár týždňov zas sa ich len zmocnila tá istá netrpezlivá nespokojnosť.

Malý vnuk zas im začal v duchu slediť.

Aj povedali Viktorovi, — môžem povedať ľahká to bola úloha! — že to takto ďalej ísť nemôže, on sa musí oženiť.

Viktor sa trochu zdesil a púdom hnaný, hneď myslel na Katinku. Na Katinku, ktorá tak na spôsob dieťaťa skočila mu okolo krku, keď z hlavného mesta prišiel na späť do majera.

Tomanekovci vedeli, že ich syna darmo posielajú na prievozy. Ten síce by nehladel ani na dom, ani na oheň.

Teda tak odpomohli veci, že zavolali ku sebe na poľovačku dve rodiny, ktorých deru vďačne by boli videli — bárs ktorú — za nevestu.

Aj prišli z ďaleka spolu s dcérami tie milé rodiny.

Viktorovi zo začiatku ani neriekli o ich úmysle. V tej nádeji si zakladali, že sa ozve srdce mladíkovo a že sa bude lebo o jedno, alebo o druhé dievča zaujímať.

Dievčence opravdu boli pekné, milé, báječné a Tomanekovci úzkostlivo striehli na syna, ozaj ktorú si vyvolí? Ktoré dievča bude ich nevestou? Aj vopred by sa boli bárs s ktorou uspokojili. Také po chuti boli milé stvorenia.

Viktor však práve neukazoval žiadnu náchylnosť, aby aj bárs ktorú podmanil. Ani na vlas neprekročil hranice slušnosti a s najchladnejšou flegmaticnosťou sa vyprával s dievčatmi.

Rodičom po tomto roztrhla sa niť trpezlivosti.

Celkom určite dali synovi na vedomie, že neni viac milosti. Oni nebudú ďalej čakať. On si musí voliť z pomedzi tých dvoch dievčat. Všetko jedno, ktorú koľvek si vyvolí. Ale on sa včul musí ženiť. Tu je jeho čas.

Viktor váhal, aj čosi jachtal. Ale rodičia už včul chytli ho na krátko.

— Dievčatá zostanú tu ešte za tri dni. Zajtrá však neomylné musíš rozhodnúť. Lebo jednu, lebo druhú musíš si vziať za manželku. Môžeš si voliť do zajtraška!

Prísne vystúpenie rodičov Viktora zostrašilo. Bol navyknutý ku poslušnosti a vedel, že rodičia jeho len dobre mu chcú. A čo oni žiadajú, to je jeho povinnosťou aj učiniť.

Teda má si voliť z pomedzi dvoch dievčat. Lebo jedno, lebo druhé . . .

Ale teda ktoré?

Rozmýšľajúc prechádzal sa po poli.

Pri kukuričisku išla mu Katinka v ústrety. Dievča hneď spozorovalo, že jej milému priateľovi čosi na mysli schádza.

Viktor na prvú otázku otvorene a úprimne odpovedal:

— Rodičia mi prikázali, aby som sa oženil. Musím si voliť z pomedzi tých dvoch dievčat. Katinka, tys ich videla, povedz, ktorú si mám vyvoliť?

Katinkina tvár za zapálila. Zklopila oči a jako by sama ku sebe hovoriac, šopkala:

— Ktorú . . . ktorú . . .

Potom začala nariekať . . . horko . . .

A na toto nariekanie ten slepý mladík rýchle začal vidieť. Jasno vidieť. Jako by naraz bolo mu čosi do duši posvietilo.

— Oh, Katinka moja, sladká malá moja Katinka! Jaký som bol slepý . . . No, no . . . Neplač . . . Včul som si už vyvolil! . . . Včul už viem, kto bude moja manželka!

A boskami obsypal plačúce, nariekajúce dievča.

Jožinka.

K našemu vyobrazeniu.

Veľryba je zviera morské, na ktoré v Norvégsku a vôbec na severnom mori skoro vždy s veľkým nebezpečenstvom stihajú. — O rozmeroch veľryby utvoríme si pochop, keď pohliadneme na prítomné naše vyobrazenie.

CHÝRNIK.

Jeho veličenstvo kráľ navštívil v nedelu 27. septembra v kráľovskom paláci budínskome muzeum pamiatky nebohej kráľovnej Alžbety a pobavil sa tam cez jednu hodinu. V pondelok 28. septembra bol v kráľovskom paláci všeobecný výsluch.

Španielsky kráľ v Budapešti. *Alfonz* španielsky kráľ a jeho manželka kráľovna *Ena Victoria* vo štvrtok 1. októbra o 3. hodine popoludni s dvorným zvláštnym vlakom dorazili do Budapešte na návštevu jeho veličenstva kráľa. Na západnom nádraží privítal španielsky kráľovský pár jeho veličenstvo v sprievode viacej arcikniežat a zastupiteľstvi vojanských i svetských vrchností. Stavania a ulice, ktorými jeho veličenstvo s kráľovským párom do budínskeho palácu tiahol, ozdobené byly zástavami.

Pápežský nuncius v Budapešti. Pápežský nuncius vo Viedni knieža *Januario Pignatelli del Belmonte* v sprievode sekretára *Francesco Rossi Stockhaber* 28. septembra o 7. hodine večer dorazil do Budapešte a zostúpil v hoteli *Pannonia*.

Nový organ v bazilike sv. Petra. Z Rímu sdeľujú, že katolíci jubiläum pápeža *Piusa X.* stáloú pamiatkou mienia zasvätiť. Týmto cieľom utvorený medzinárodný výbor rozhodol, že basiliku sv. Petra v Ríme okrášlia novým organom, ktorý svojimi impozantnými rozmerami a dokonalým zvukom bude hodný prvého kostola kresťanstva. Zhotovenie utešeného organa vyžaduje dlhú, dôkladnú prácu a tohto roku sa ani nebude

môcť zhotoviť. Teraz výbor zbiera na trovy organa. — Vo výbore je parížsky a westminsterský arcibiskup, knieža Norfolk a iní cirkevní hodnostári.

Z biskupstva spišského. Osvietený pán biskup, dr. Alexander Párvy vymenoval Štefana Missika farára vo Velkom-Hnilcu, Štefana Janovesika farára v Lyrkavke a Jána Jurika profesora bohoslovnia za assessorov spišskej biskupskej sv. stolice. Za správcov fár sú vymenovaní: Vendelin Schwarz farár v Novoty do Vyšnej Zubrici, Franc Szlavkovszky kaplán levočský do Abrahamoviec, Franc Hanzély kaplán kubínsky do Pucova, Ján Kalyavszky do Koláčkova a Leopold Sztanó do Novoty. Za kaplánov sú poslaní: Ignác Kojda do Harhova, Ján Vojtassák z Turdošna do Veľkej-Vsi, Ján Kukura z Veľkej Vsi do Jablonky, Franc Fehérpataky z Lokci do Turdošna, Ferdinand Raiszkup z Kluknavy do Lokce. Michal Sztankó zo Šavníka do Hruština, Jozef Hübel z Hruština do Šavníka a Karol Machay z Koláčkova do Kubína. Osvietený pán biskup vypísal v svojom 18. obežnom liste na štvoro uprázdnených rim. kat. učiteľských stanic súbeh.

Géza Petrássevich † vnútorný člen redakcie katolíckeho denníka «Alkotmány» zomrel 22. sept. 37. r. veku svojho po dlhšej chorobe a nábožnom prijatí sv. sviatosti. O. V. D. M. P.

Chýry zo Spiša. V obci Nagy-Folkmár jeden bešný pes uhryzol Ondrejovu Jarossikóvú, cieľom liečenia odviezli ju do Budapešte do Pasteurovho ústavu. — Do Kotterbachu vyvolili za rímsko katolíckeho učiteľa Imricha Kravjászkyho a do Vyšných-Repás Samuela Lányiho. — Z našej stolice odviezli minulého mesiaca na železnici do iných krajov Uhorska 110 kusov rožného statku, dva kone a dvoje ošípaných; do cudzozemska nič. — V Tátralomnici bolo čo 13. septembra 1241 kúpeľných hostí. — V Starej Lubovny sa dalo do novej meštanskej školy (polgárka) zapísať 30 chlapcov a 15 dievčaf. — V hollolomnických lesoch zastrešil dňa 20. septembra jeden cigáňsky jager toporského zemepána Görgeyho, menom Jozef Tompa, jedného čierneho medveďa, ktorý 175 kilov vážil. Kým ten veľký medveď, ktorý 7 guliek dostal, vypustil paru, jedného cigána a jedného gazdu ťažko poranil.

Cholera v Uhorsku. Z Máramarosszigetu oznamujú, že tam vystúpila cholera. Táto strašná choroba, ktorá v Rusku radom berie svoje obeť, napriek všetkým ochranným poriadkom, privlečená bola — zaiste ruskými židákmi — do Uhorska, ba už i ľudský život vyžiadala v obeť. V Máramarosszigete totiž v pondelok 21. septembra, predpoludňým jeden fabričný robotník, menom Ján Mészáros za príznakov cholery zomrel. — Prípád vzbudil v meste náramné zdesenie a stoličný hlavný lekár Alexander Kozma naskutku poslal telegrafickú zprávu ministrovi vnútorných záležitostí. Polouradne oznamuje sa, že Mészáros zomrel síce za podzrivých príznakov cholery, ale lekári pri pitvaní mŕtvol vyvolali za príčinu smrti udali dissentiú. Mészáros pracoval v obci Szaploneza v Kesztenbaumovej fabrike na

drevené lopaty. Predošlú sobotu ostal zle, často mal silnú hnačku a tak oslabil, že sotva vedel na nohách stáť. Ponevác v obci Szaploneza niet ani lekára, ani lekárne, Mészáros sa odhodlal, že pôjde do Máramarosszigetu sa liečiť. Na stanici v Szaploneze už natoľko oslabil, že robotníci ho vysadili na vlak. Mészároša na stanici v Máramarosszigete natoľko opustily sily, že len pomocou iných vedel sostúpiť. Na stanici ho odovzdali policajtovi:

— Čosi mu je, — hovorili, — zaveďte ho do nemocnice.

Mészáros nato chriplavým hlasom riekol:

— Nie do nemocnice ma zaveďte, lež do pokladnice pre poisťovanie robotníkov.

Mészároša aj zaviedli do pokladnice pre poisťovanie robotníkov, kde boli práve dvaja lekári, ktorí hneď videli, že Mészáros má cholera. Poskytli pomoc Mészárošovi, ktorý ale o dve hodiny zomrel. Vrchnosti hneď porobily ďalekosiahajúce poriadky, aby sa úžasná nemoc nerozšířila.

Z Petrohradu oznamujú, že sa tam cholera úžasne šíri. V nedeľu 398 osôb ochorelo na cholera a 141 zomrelo. Do pondelku poludnia 365 osôb onezdravelo na cholera a 153 zomrelo.

Morová rana v Trieste. Z Triestu oznamujú, že námornícka vrchnosť uverejnila nasledovnú zprávu: Dňa 18. tohoto mesiaca na lodi «Franz Ferdinand», prináležajúcej loďnej spoločnosti «Lloyd» konštatovali, že dvaja ľudia onemocneli na morovú ranu, takzvanú peštiš. — Patričných bezodkladne odviezli do mestskej nemocnice pre epidemické nemoce. Lode v sv. bartomejskom prístave osihotili a matrózov v námorníckej nemocnici tiež asi na 40 40 dní. Na lodi sa nachodiacich potkanov vykinožili a loď desinfikovali. Na morovú ranu onemocnení matrózi od mesiacov neboli v prístavoch morovou ranou nakazených, ale počas opravovania lode v arsenále boli poverení vymetanim chodieb lode a jako z bakteorologického skúmania vysvitlo, onemocnenie matrózov zapríčinily na peštiš chorí potkany. Ponevác od osihotenia lode novšie nikto neonemocnel, každé ďalšie nebezpečenstvo možno považovať za vytvorené.

Chýry z biskupstva košického. Osvietený pán biskup dr. August Fischer-Colbrie, odcestoval 18. septembra do mesta Homonna, kde ho o pol štvrtej hodine na stanici privítali grófi Imrich a Mikuláš Andrassy a slúžny Mikuláš Haraszthy. — Zo stanice išol osvietený pán biskup rovno do kostola, kde 250 veriacim udelil sviatosť birmovania. Na noc bol osvietený pán biskup u grófa Andrassyho. Na druhý deň posvätil pri veľkej assistencii celkom obnovený kostol. Obnovenie tohoto kostola je zásluhou opáta farára Augusta Szkurkay, ktorý cez 33 rokov šporoval, aby do slušného poriadku priviedol tento chrám Boží a je to na tunajších horných stranách teraz ozaj najpeknejší kostol. Po posviacke kostola gróf Alexander Andrassy dal slávnostný obed, po ktorom osvietený pán biskup hneď

domov odcestoval. — Franc Kollányi opát z Jaáku navštívil tieto dni osvieteného pána biskupa v Košiciach. Dr. Melchior Takács praelát praemoštratenských kňazov po valnom shromáždení katolíkov Uhorska odcestoval do Veľkého Váradu na návštevu praemonštratských kňazov. — Kanonický rad kňazov praemonštratských zastihla veľká ztrata. Učený člen tohoto radu a professor gymnaziálny dr. Hugo Gy. Károly, zomrel v Budapešti. Za jeho dušné spasenie odbavovali slávnostné rekviem. — Spolok centrálny budapešťanský sv. Imricha tohoročné shromáždenie odbavovať bude v meste Kalocsa, a budú na ňom účasť brať aj tunajší katolícky juristi, ako členovia spolku sv. Imricha — Autonomičný katolícky kruh po letných prázdninách odbavoval tieto dni prvý zábavný večierok. — Spolku katolíckych učňov z príležitosti divadelnej zábavy darovali: grófka vdova Rudolfova Zichy 10 korún, Alois Tomesko opát a duchovný na odpočinku 4 koruny. — Veriaci obce Hernádkécs vedení duchom katolíckym na budovanie druhej školskej izby a na plat druhého učiteľa obetovali 6000 korún. Horlenie a oduševnenosť týchto veriacich za katolícku školu chváli neunavené účinkovanie jejich duchovného pastiera Edmunda Edelényiho.

Chýry zo Šariša. *Prešov:* Praepošt farár tunajší, Adalbert Záborovszky z tej príležitosti, že osvietený pán biskup, dr. August Fischer-Cobrie 13. septembra pri železničnej srážke šťastlivo bol zachránený od nebezpečenstva smrti, poďakujúcu pobožnosť vydržieval 17-ho septembra s veľkou assistenciou za prítomnosti mnoho veriacich. — Slávnosť jubilárna z príležitosti 50 ročného kňazského jubiliáa, pre odpust na 27. septembra preložená odbavovala sa veľkolepým spôsobom. — Nebohý Jozef Hovan, kanonik jágerský, tunajší rodák, ktorý celú pozostalosť svoju obetoval na dobrotivé, náboženské ciele, jednu štvrtu čiastku poručil špitálu prešovskému. I ďaleko od svojho rodiska zanechal tam po sebe peknú pamiatku, lebo spomenutému špitálu ujde sa týmto spôsobom 5000 korún. — Výstava ovocná, zahradná a drubeže otvorí sa 3. októbra o 10. hodine predpoludním na stoličnom dome a na «Zelenom strome». Dňa 4. a 5. októbra popoludní budú gazdovské prednášky, z ktorých jednu drží aj Géza Zsebráczky, farár z Paložu o včelách. — *Sooóvár.* Ludvik Szabó, uh. kráľ. štátny lesník zasnúbil si učiteľku tunajšej detskej utulne, Etelku Hollenkay, ktorá predtým bola učiteľkou ľudovej školy v Szinyeujfalu. — *Abos.* S vlakom medzi Abos a Budapešťou od 1. októbra chodiť má aj vozeň ku spaniu.

V rummy obrátené mesto. Z New-Yorku oznamujú, že keď parník «Liberia» plával popri západných brehoch ostrova Inagua, matrózi spozorovali, že na ostrove ležiace mesto St.-Mathew víchor úplne zničil. Víchor porúcal všetky domy mestečka a celé, asi 700 duší počítajúce obyvateľstvo tiež zahynulo pod rumami.

Nová detská opatrovňa. Novú opatroveň pre deti postavili v obci Koros (nitrianska stolica). Ku tro-

vám prispeli veľkostatkár barón Forster a aj obec Koros. Novú ovodu otvorili 15. septembra v prítomnosti barónskej rodiny, hlavného slúžneho Markovicsa, podškolozorecu Bárdosa a početného obecnstva. Z tejto príležitosti dekan a farár Markovics vysvätil miestnosti novej ovody. Obyvateľstvo s vďakou prijalo tento nový ústav, do ktorého zapísalo sa už veľa detí.

Samovražda dynamitom. Z Handlovej (stolica nitrianska) píše: Baník Jozef Bahula dynamitom spáchal samovraždu a naskutku zomrel. Bahula, ktorý mal 72 rokov, už dávnejšie žil na odpočinku, lebo nevedel pracovať. Nedávno prišiel bývať do Handlovej ku svojim synom a tam sa chcel osadiť. — V práci ostarelý človek ale nevedel znášať takúto nečinnosť a preto sa odhodlal, že si vezme život. Na brucho si položil dynamit a zapálil ho. Strašný výbuch starca na kúsok roztrhal.

Novšie panstvá kniežata Hohenlohe na Horniakoch. Z Levoče oznamujú, že knieža Hohenlohe zase odkúpil viac majetkov v Tatrách. V obci Rókus odkúpil majetok lekára Radnaiho a v obci Forberg horu urbárikov. Najnovšie ale fíškál kniežata, dr. Ignác Klein, odkúpil pre knieža Hohenlohne panstvo v obci Hanusfalva asice za 220.000 korún.

Bieda v Amerike. V štátoch Pennsylvánia, Ohio, Virginia, Indiana, Michigan a Minnesota už dva mesiace nepadlo ani kvapky dážďa a následkom suchoty panuje tam veľká bieda. Sto a sto fabrik a priemyselných osád boly prinútené následkom nedostatku vody zastaviť svoju prácu, následkom čoho tisíc a tisíc robotníkov prišlo o chlieb. Sú mestá a dediny, kde liter vody stojí aj päťdesiat halierov (5 centov). I tie veľké požiare hôr, ktoré v posledné časy v Amerike zúrily, veľká suchota zapríčinila.

HOSPODÁRSTVO.

Hospodárske úvahy.

Spísal Imrich Herczmanszky, tajomník hospodárskeho spolku nitrianskej stolice.

(Dokončenie.)

Sejba.

Dávno sa hovorí, že kto jako seje, tak aj žne. — Keď chceme teda dobrú úrodu mať, treba pôdu dobre pripraviť, aby bola sypká a hrudy na nej neboly. V takej pôde chytrý zejde a rastie obilie. Lež aj semeno má byť dobré. Siat sa má to najlepšie zbožie. Zbožie sa má dobre rajtárovať a trierovať. Čo keď zmeškáme, zelina nám bude dusiť zbožie. Žito treba pacovať, aby sa vyhubila sneh. V sto litroch vody treba rozpustiť pol kila svetlého liadku, žito treba na dlážku vysypať, tou vodou polievať a lopatou prehadzovať, aby každé zrnko

bolo mokré. Keď to žito tú vodu trochu do seba vpilo a uschlo, môže sa zasiať. Keby sme do sto litrov vody viac nežli pol kila liadku dali, žito by sa nám mohlo pokazif.

Zbožie je ťažko čisto držať od zeliny. Ponevác ale je to potrebné, aby sme čisté mali zbožie, nech aspoň desiati dohromady kupia jeden rajtár a jeden trier, — Tu istú radu dávam aj ohľadom sejacej mašiny. Môže sa síce aj s rukou siať, ale úroda nikdy nenie taká, jako keď so sejacím strojom sejeme. Semeno totižto nesmie byť veľmi hlboko, ani veľmi plytko zasiat, nesmieme potom veľmi riedko, ale ani veľmi husto siať. S rukou ale to nemôže človek dobre uhádnuť. Keď sejacím strojom sejeme, veľa zrna zgzadzujeme. Na jochu sa zgzaduje asi 17 kilov. Taký sejací stroj sa teda veľmi vyplatí. Keď by si traja-štyria strední gazdovia taký stroj kúpili, za dva roky sa im vyplatí. Aj v takýchto záležitostiach veľmi vďačne poslúži radou nitrianský hospodársky spolok.

Keď je už semeno v zemi, treba ho zabrániť a v dobe suchého počasia aj povaľkovať sa môže, aby skoraj zejšlo. Keď je ale pôda vápenistá a vidíme, že sa kôra chytla, treba ju polámať, čo sa najľahšie docieli so zubkovaným váľkom. Keď je moc sňahu, dobre je dakolko dier v sňahu spraviť až po zem. Dobre je aj pochodiť po sňahu, aby obilie malo povetria, aby sa nevyparilo. Keby na roii voda stála, odstráňme ju, aby nám zbožie nevymoklo. — Na jar, keď vyťahol mráz zbožie, treba ho povaľkovať; jestli je ale pôda veľmi uležaná, treba ju pobrániť. Nebojme sa jarného bránenia, to neškodí na žiaden pád, lež len osoží. Keď sa obilie vyťahuje, treba z neho zelinu vypleť. Lebo keď dozre jedno steblo zeliny, na rok bude z nej tisíc koreňov. Jestli je zbožie pribujné, sožnime ho, ale za včasu, zakiaľ je klas pri spodku.

Zmena obilia.

Už bolo spomenuté, že je pôda komorou obilia. Aby ale táto komora sa nevyprázdnila, obrábaním a hnojením sa musí sila pôdy zachovávať. Keby sme ale len na to hľadeli, aby sme pôdu pri vláde udržali, nezväčšoval by sa náš dôchodok. A veď dnešné hospodárstvo aj to vyskúmalo, jako sa môže väčší dôchodok docielif. — Keď teda cvičený roľník vie, jako si môže zväčšiť dôchodok, prečo by to nezúžitkoval ku svojmu osuhu? Prečo by to veľkostatkárom malo byť osožným, keď to nestojí peniaze, len treba pozorovať, čo tamť činia.

Že sa môže sila pôdy zväčšovať, ľahko zkusíme; vezmime len jednu kravu. Keď jej do času málo, alebo žiadneho krmu nedáme, stratí mlieko. Keď jej ale dáme dobrú krmu: burgyne, šrotu, za krátky čas dá nám mlieka.

A tak je to aj so zemou. Však sme to už mohli vidieť, že na mieste kopcov lepšia býva úroda, nežli inde. To ztadiaľ pochádza, že sa na miesto kopca viac hnojia sa uslo a tak tam má zem viacej vlády. Preto

je tam aj úroda peknejšia. Z toho vidno, že keď hojne hnojíme, obilie je bujné: jestli ale málo, alebo zle hnojíme, zem nemá čím krmif obilie a tak je potom obilie slabé.

Lenže sila pôdy sa môže podporovať nie len hnojením, lež aj tým, že nesejeme obilie bez plánu, lež v istom poriadku. — Tento poriadok sa menuje zmenou obilia.

Snáď sme už všetci boli v meste. Keď sme sa pribľžovali k mestu, videli sme zahradníctva; videli sme aj to, že zahradník ani kúska zeme nenechal na prieloh. Všade bolo dačo zasiat, alebo zasadené. Keby sme boli zvedaví, boli by sme videli, že taký zahradník sotva má viac země, ako jeden hold, a predsa vyžije i so svojou familiou, ba i bohatne. Pýtaly by sme sa, ale z čoho, keď lež tak málo zeme má? Z toho, že dá do zeme to, čo ona potrebuje. To je jeho celé tajemstvo. Len že i to môžeme vidieť pri zahradníkovi, jestli na to myslíme, že on tam nezaseje kapustu, kde v lani bola kapusta, lež inšie ta dá. Prečo že tak mení semeno zahradník? Len preto, lebo sa presvedčil, že kapusta tam, kde v lani bola, nemôže dať takú úrodu, jakú by mala dať; inšie ale sa tam výborne môže podariť.

Ctení gazdovia! Rozmýšľajme že nad tým, prečo je to tak? Príčinou tohoto je vec celkom jednoduchá, asice to, že kapusta nepotrebuje tú potravu, ktorú ku príkladu potrebuje mrkva. A tak kde predtým kapusta bola, tam najde potravu mrkva. Kapusta krom toho má plytko korene a preto potrebnú potvavu ľahá z površia zeme. Keby teda zahradník vždy len kapustu sadil na tom istom mieste, časom by kapusta nemala dostatočnej potravu a neriasla by. Zahradník potrebuje veľkú kapustu a preto po kapuste nesadí takú zeleninu, ktorá tú istú potravu potrebuje, jako kapusta, lež takú bylinu, ktorá je na potravu odkázaná, ktorá nefahá potravu z vrchnej vrstvy pôdy, lež hlbšie má koreň, ku príkladu mrkva. Takto pestuje zahradník pôdu, preto má vždy tak peknú úrodu.

Len že vidzme, čo robia mnohí roľníci?

Po žite sejú ľudia jačmeň, po jačmeni raž, po raži dajú kukuricu. Na kapustnej zeme skoro vždy sa nachádzajú len kapusta a kruple. Ponevác ale zbožie má tú vlastnosť, že skoro vždy s vrchnej vrstvy pôdy ľahá vlahu a tú istú potravu, z tejto vrchnej vrstvy vyťahá sa celá potravu a následkom toho úroda býva zlá. A veď aj roľník by mohol nasledovať príklad zahradníka, aby jedno za druhým nedával do zeme také byliny, ktoré tú istú potravu potrebujú, to jest ktoré potrebu z tej istej vrstvy pôdy ľahajú. — A to sa dá ľahko previesť. Zbožie nehľadá hlboko, repa, lan, ďateľina, lucerna, zemiaky hlbšie si hľadajú potravu. Keď už toto vie roľník, ľahko pochopí, prečo sa nedarí po zboží zbožie. Aby sme zbožiu a iným bylinám mohli dať to, čo im patrí, tak ich dávajme jedno po druhom; tady po zboží nesejme zbožie, lež dačo iné. Aby sa to mohlo tak činiť, role si máme rozdeliť, povedzme na

štyri čiastky; do jednej čiastky dajme *kopaninu*, do druhej *jarinu*, (do jariny zasejme lucernu, alebo datelinu), do tretej ovsennú, alebo jačmennu viku, do štvrtej čiastky *žito*, alebo *raž*; keby sme nemali dateliny, vtedy by sa do tretej table polovník dal. Na druhý rok ta, kde bola kopanina, príde *jarina*; kde bola jarina, tam bude *krma*; kde bola ozimina, ta príde *kopanina*. — Slovom, máme hľadať, aby po zrne neprišlo zrno do zeme, lež po zrne má prísť *kopanina*, alebo *krma*. Keď takto budeme s roľami zachádzať, naša úroda bude hojnejšia, naše role budú čistejšie. Teda o prielohu nech ani spomienky neni. Prieloh (uhor) sa dnes nevyplatí. Čo sa nám ale vyplatí môže, to je často hnojená roľa, lebo aspoň nám každý kúsok zeme prináša úrodu. Zem treba hnojiť, k čomu ale potrebná je lichva, lichvu zas bez krmu nemôžeme chovať. A prečo že by sme nedorábali viac krmu a nedržali viac lichvy? Všetko zbožie väčším dielom lacné býva; pri lichve ale rozumný gazda môže mať veľký osoh. Krma pritom aj naše role napravuje.

Nebolo spomenuté pri tejto zmene obilia, jako máme poväzovať pole. Hnojme pod krmu, kde je datelina, alebo lucerna, tam po krmu treba povozit roľu. Na joch — ako spomenuté bolo — dáme vyše 200 metrických centov hnoja. Len takto môžeme mať výhľad na dobrou úrodu.

*

S tým som prišiel ku koncu mojich hospodárskych úvah. Teraz vás drahí bratia roľníci, prosím, povšímnite si moje dobroprajné rady. Orte dobre hiboko a často. Spravte hnojnu dobrú posteľ, nešanujte hnoj, po zboží nesejte zbožie; ale po zboží krmu, alebo krumple, kapustu, to jest kopaninu. — Keď zachováte tieto rady, dobrú úrodu budete mať. Nezabúdajme na to staré porekadlo: «Pomôž si človeče i Pán Boh ti pomôže!»

DOPISY.

Od Lednicróna.

Pochválen Pán Ježiš Kristus!

Velactený Pán Redaktor!

Prosím o láskavé uverejnenie môjho dopisu v našom «Kreštane».

Dňa 30 ho augusta bežiacého roku sme boli svedkovia peknej a nasledovania hodnej udalosti. V Lednicróna pán Jozef Zlatkovszky obchodník, veľmi príkladne a vynikave odmenil svoju slúžku, Gizellu Milochovec, ktorá ku nemu asi pred jedonástymi rokmi stúpila do služby, čo malé dievča, ku deťom. Cez tento čas, skrz jej vernosť a mravné držanie sa, vyzískala sebe takú dôveru, že jej pani ju poverila úplne s varením a vedením domácich prác.

Dievča sa konečne oboznalo s istým Františkom Denk, sklenárom tamojšej fabriky na sklo. Mladík tento tiež už od rokov tam k úplnému uspokojeniu pracuje a je známy, ako šanobný, striezlivý a mravný človek. Požiadal spomenuté dievča o ruku ku manželskému sňatku.

Pán Jozef Zlatkovszky privolil, čo domový pán, že sa dievča za spomenutého sklenára vydať môže. — No, dlho to trvalo, pokým úradné povolenie obdržali, ponevác patričný mladoženných je rodom Čech a ona je uhorská občanka. — Pán Zlatkovszky Gizellu Milochovec tak odmenil, že jej spravil chýrečné veselie na svoje útraty. Bolo tam do 40 hostov, ktorým jedlá, aké pani Zlatkovszká sama pripravila veľmi dobre chutnaly. Po obede sa začali mladí ľudia s chlebovými kuločkami hádzať, tu ale pán Zlatkovszky proti tomu zakročil a to nedovolil; povedal, že by ho Pán Boh zato potrestať mohol. Z tohoto možno posúdiť, že je on veru dobrý katolík, skutočne je on aj veľmi milý človek. Pri obede zabával hostov pán Jungvirth, hüttenmeister na penzii. Potom bola tanečná zábava, pri ktorej si mladí dobre zaskočili. Pri tanci vynikala Elka Zlatkovszky v jej nacionálnom (Ildikó) kroji, pri rezkom esárdási; môžem povedať, že to bol milý pohľad. Zábava trvala do pozdnej noci.

Boh zaiste nenechá bez odmeny šľachetné srdce pána Zlatkovszkého, že sa tak otcovský staral o chudobné dievča a jej mravné držania voždy na zreteli mal. Vrele odporúčam tento dom pre dcéry chudobných rodičov aj na budúce.

Odporúčam tento nasledovania hodný príklad pána Zlatkovszkého mnohým gazdom a pánom, aby sa takto starali o mravnú výchovu svojich sluhov a tedy nebude žaloby v tak mnohých pádoch.

Boh zaplať stonásobne pánu Jozefovi Zlatkovszky a jeho milej manželke to všetko, čo na to chudobné dievča obetovali!

Pri tejto príležitosti aj to spomeniem, že pán Srajber E. a bratia vystaviť dali ešte jednu pec na topenie skla, z tej príčiny, aby náš ľud mohol bez prerhnutia pracovať a pekný groš si vyrobiť. — No, a to je aj vidno, lebo jeho robotníci o štrájkku ani nevedia a ani vedieť nechcejú, lebo jejich zamestnávateľ je príkladný dobrodinec ľudu. Živ ho Boh dobrotivý za dlhé letá! Budúce viac.

S úctivým pozdravom

Pozorovateľ.

***

Od Prašíc.

Pochválen Pán Ježiš Kristus!

Mnohovážny Pán Redaktor!

Prosím o láskavé uverejnenie týchto mojich riadkov v našom milom «Kreštane».

Je to smutno s nami. Klesá duch ľudáctva u nás. Nenie kto by vzbudzoval ľud k oduševnenosti za dobré. «Naše Noviny» a «Kreštan» len kde-tu vidieť. Pán hlavný slúžny nenie priateľom ľudákov; a veď on tiež z ľudu pochádza, z perníkárskeho kmeňa. Mohol by aj

to vedieť, že pravdivý kresťan, keď aj neni ľudákom, ale aspoň návidieť môže ľudákov!

Neviem, ako to bude u nás vyzerať pri najbližšej voľbe. Skúsime, v akej miere je pán farár pritulný zásadám kresťanskej ľudovej strany. Potom všetko sotím na papier.

S Bohom!

Bývalý rýchtár.

***

Vágbesztercze.

Pochválen Pán Ježiš Kristus!

Ctený pán Redaktor!

Úctive prosím, ráčte prepustiť priestor môjmu dopisu v našom milom «Kresťan»-e.

Známo je asnaď ešte cteným čitateľom «Kresťana», čo sme v jednom čísle týchto novín nedávno písali, že totižto dr. Jozef Sztrányovszky a Alexander Rusz, náš pán kaplán vzali do ruky zástavu Jednoty Katolíckeho Ľudu. Tunajší podlí národuiari, jaknáhle počuli, že náš pán kaplán odporúča nám Jednotu Katolíckeho Ľudu, nestatočným a ohavným spôsobom chceli a aj ešte veľmi chcejú prekaziť jej zmáhanie sa. Blúznili do sveta a rozširovali, že Jednota neni inšie, jako «politický švindľ zbankrotovanej kresťanskej ľudovej strany zadiatej do kepeňa tejže Jednoty»; že kresťanská ľudová strana chce v Budapešti jedon veľiký dom stavať, na ktorý zbiera koruny; keď ale tie posbierané peniaze nebudú im stačiť, vtedy že vraj každý, kto sa podpísal na ten členov zbierajúci hárok, bude majiteľne zodpovedný, tak že časom aj o svoj majetok môže prísť. — Toto a iné proti Jednote Katolíckeho Ľudu vymyslené luhárstvo tak účinkovalo na nás, s roľníctvom sa zaoberajúci jednoduchý ľud, že náš pán kaplán, sprevádzaný jedným ľudu dobre známym, nábožným a horlivým mešťanom, prinútený bol z rodiny k rodine a z obce do obce chodiť a vysvetľiť ľudu vznešené ciele krásneho a utešeného spolku, «Jednoty Katolíckeho Ľudu».

Veľiké jeho unovanie, chvála Bohu, nezostalo bez výsledku, lebo teraz na radosť nábožných a vlasti verných mešťanov a občanov, povážsko bystrických, môžeme sdeliť cteným čitateľom «Kresťana», ktorí dozaista sú tiež verní Jednotári, že Jednota Katolíckeho Ľudu u nás do veľiku už 200 členov má, ktorí členovské príspevky zaplatili a list členovstva s 5. a 6. sošitom už aj obdržali. Vyše 50 je takých, ktorí sa prihlásili a členovské príspevky v behu krátkeho času zložila. Krom týchto ešte mnohí sa chystajú tak z mesta, jako aj z obcí prihlásiť ku katolíckej Jednote.

Náš pán dekan, Pavel Pálffy, ktorý pre veľiké jeho gazdovské zamestnanie dovčulku za Jednotu Katolíckeho Ľudu zaujímať sa nemohol, ale odporúčanie a rozširovanie katolíckej Jednoty skrze jeho pána kaplána napomáhal a s pozornosťou sprevádzal, veľu, keď sa od veľikých jeho starostí šťastlive oslobodil, v záujme Jednoty, čo možno, všetko je hotový urobiť. Preto, aby Jednota nie len v jeho farnosti, ale po celom okolí utverená bola, na 4 októbri veľiké shromaždenie ustálil, na ktoré povolal všetkých pánov farárov z dekanátskeho okresu a z okolia a vyzval ich, aby to veriacim svojim oznámili a všemožne na tom boli, aby veriaci jejich v čím väčšom počte prišli na toto veľké ľudové shromaždenie.

My, ktorí sme sa už prihlásili ku katolíckej Jednote a na čo sme si pyšní, čo možno, všetko učiníme, aby toto shromaždenie čím slávnejšie bolo odbavené. Obstarali sme sa už aj o zástavu so znakom Jednoty a s nápisom: «Nech žije Jednota Katolícka!» a «V tomto znaku zvíťazíš!» Za rečníkov povolaní sú dôstojný pán dekan Demeter Gyrcsánzsky, predseda kresťanskej ľudovej strany v trenčianskej stolici, páni veľkomožni: Koloman Brestyenzsky, Emil Gyuriss, Georg Szmrecsányi krajinskí vyslancovia, ktorých aj my verejne prosíme, aby toto pozvanie prijal a nás takto poctiť ráčili, za čo im navždy povďační budeme. Z Budapešti nám tiež pošlú rečníka.

Cielom tohoto shromaždenia bude obsirnejšie vysvetľiť ľudu povolanie Jednoty, konečne utvoriť Jednotu, vyvoliť miestneho správcu, jeho zastupiteľa a vodcov skupenín, založiť ľudovú kanceláriu a povzbudiť všetkých prítomných, aby čo len možno, všetko urobili v záujme Jednoty. O výsledku tohoto shromaždenia potom upovedomíme ctených čitateľov.

Keď toto sdelujeme, nesmieme zabudnúť spomenúť i to, že náš pán dekan, Pavel Pálffy v 6-tych obciach do jeho farnosti patriacich predplatil všade 3—3 exempláre nábožným Jednotárom našeho mileho «Kresťana». Urobil to preto, aby ľud odstranil od «Slovenského Týždenníka» a od vykázaných «Ľudových Novín», ktoré nie len vlasti, ale už aj katolíckej viere neverní národuiari veriacim odporúčajú a čítať ponúkajú. Za túto s peňazitou obeťou spojenú starostlivosť jeho, zo srdca mu dakujeme a uistujeme ho o nezlomnej, hlbokkej našej úcte.

S kresťanským pozdravom

Povážskobystrickí Jednotári.

Osožné a chytré prevedenie parcellovania.

«A Kisbirtokosok Országos Földhitelezete» «Krajinský gruntovno-úverkový ústav» do obchodného oboru svojho prevzal provádzanie parcellovania a ku tomuto cieľu udelovanie požičiek. Ciele ústavu tohoto vytvárajú úžernictvo každého druhu, preto on sám nekupuje majetky ku parcellovaniu, lež na žiadosť prevezme za miernu odmenu unovanie úplné prevedenie parcellovania (rozumie sa stará sa o prevedenie všetkých prác miestnym požiadavkam zodpovedne. Ku cieľom parcellovania ústav ochotne povoluje požičku pri výhodných podmienkach, o com vysvetlenie, prospekt, hlavná správa (Budapest, V. kerület Géza-utca 2. szám) na žiadosť kupec v tej cene dostane pozemky, v akej ich majiteľ odpredá. 3. Kupec a odpredavatelia pozbavia sa všetkých starostí parcellovania. 4. Odpredavateľ naraz v jednej sumne dostane kúpnu cenu. 5. Spoločná zodpovednosť je vytvorená. 6. Všetky útraty dávajú sa popredku. — Zvláštne výhody ústavom povolenej požičky ku parcellovaniu: 1. Prípadný diel podližnosti spláca sa pozadne. 2. Požičky povolujú sa počnúc už od 300 orún. 3. Požička vypláca sa celkom v hotových peniazoch. 4. Listina verejného notára nenie potrebná, potrebuje sa len lacné uhodnovrenie notárske. Ústav požičku vypovedať nemôže.

Pochvalen Pán Ježiš Kristus!

Ctený pán Redaktor!

Ráče uverejniť tieto moje riadky v našom obľúbenom «Krestane».

Smutným srdcom píšem tieto riadky. Náš milovaný pán statkár a majiteľ mlyna, Viktor Markovics nás opustí, všetko dal do prenájmu a ide do mesta bývať. Bol on priateľ Iudu, verný prívrženec Iudovej strany, poriadny, kostol navštevujúci a sviatosti prijímajúci katolík. Nemá on nepriateľa na celom okolí. Boh sprevádza svojím štedrým požehnaním všetky jeho kroky. My ho nikdy nezabudneme, lebo naša pamäť povdačnosti je úplšia, nežli pamäť liberálov. S Bohom!

Z Lovásoviec.

Nemá János.

***

Pochválen Pán Ježiš Kristus!

Ctený Pán Redaktor!

Prosím o láskavé uverejnenie týchto mojich riadkov v našom «Krestane».

Na našom okolí sa zmáha luteránsko-národnárska tlač; prítulnosť k Iudovej strane hynie. Dobré by bolo, keby hlavný pán slúžny sem obracal svoju pozornosť viac, nežli na to, kto je Iudákom alebo nie. Snáď príde aj ten čas, že sviatá bude vlasteneckej Iudovej strane u nás. Náš kraj je dosť biedny, vo veľkej miere sme odkázaný na milosť Moravca Štummera, ktorý má veľa tisíc jutár zeme na tomto okolí. Štummer doposiaľ nikdy nebol priateľom kresťanskej Iudovej strany. S Bohom!

Od Závady.

Jedon od Podhradia.

***

Pochválen Pán Ježiš Kristus!

Ctený Pán Redaktor!

Prosím o láskavé uverejnenie tohto môjho dopisu v našom milom «Krestane».

Pred istým časom bola u nás voľba na učiteľa organistu. Pán dekan by boli radi mali zvoleného jakéhosi Bodku z Továrnik, my sme o tom nevedeli, tak sme si zvolili z Tormoša istého Miška Holló, gazdovského to syna, ktorý nám všemožné pekné veci sľuboval v páde zvolenia; aj to nám sľúbil, že bude vždy poriadnym Iudákom kresťanským. Od dakoľko pánov napadnutá voľka bola od vrchnosti potvrdená, poneváč sa nedalo dokázať, že by nesprávnou cestou bol Holló získal väčšinu hlasov. Toho roku aj nás kazí veľké sucho. Pri oračke také hrudy sa vyvalujú, ani Samšónova hlava. Židov tu máme do vôle. Poštár žid nám otrčil chrbát. S Bohom!

Od Radošiny.

J. V.

***

Pochválen Pán Ježiš Kristus!

Mnohovážny Pán Redaktor!

Prosím o láskavé uverejnenie týchto mojich riadkov v našom «Krestane».

Na môj dopis nedávno uverejnený sa daktorí na-

Z Jaroviec.

hnevali, ale to boli všetci liberálni bundáši, ktorým nikdy není po vôli, čo cirkev žiada a povolí. My sme nad mieru spokojní, že sme dostali za kaplána poriadneho Iudáka Prievidžana. Daj Boh, aby čím dlhšie bolo jeho panovanie u nás, a aby sa on stal našim dekanom farárom, keď pán dekan náš pôjde do kapitule, alebo do neba.

Naše okolie má bohatú pôdu, lenže veľká časť pôdy je v hrsti Moravca baróna Štummera, ktorý nijako nechce držať s Iudovou stranou.

V susedných Prašiciach stádo Iudovej strany už je roztrhané hitavými vlkami. A veď tam kedysi tak dobre stála Iudová strana, ani zdravá vrbá pri vode. Keby tam bolo Iudové shromaždenie, keby tam boli sv. missie, snáď by sa to tam zas prajne zvrtilo. Veľké šťastie je ešte to, že tam bydlí pán dr. Vragassy, ktorý apoštolskou horlivosťou bojuje proti liberálnym kulfajom. S Bohom!

J. T.

Rozmary a žarty.

Pred súdom. Sudca sa pýta obžalovaného:

- Nuž, ako to bolo?
- Nadávala mi táto žena do somárov, volov...
- A prečo ste ju uderili?
- Nech ma neprezýva, o mne každý vie, že som ja Kón.

Zdvorilý krajčír. Kto je to ten pán, čo sa ti poklonil?

- To je môj krajčír.
- Že sa ti tak klania...
- Dlžen som mu.

Znajú sa. Tvoj brat je veľmi zdvorilý.

- A doma je veru veľký nezbeda?
- No, mne sa vždy pokloní.
- Ak iste potrebuje peniaze.

Zo školy. Katechéta sa pýta malého žiaka: Koľko je Bohov?

- Traja!
- A ktorí sú to?
- Jeden je ruský, druhý je pruský a tretí je náš.

Z detinského jazyka. Matka: Choď z tej slivky, hrmí!

Synáček: Matko! nepojdem dolu, aj tu hore to počujem.

Pri testamente. Cieľom shotovenia testamentu zavolali sudcu na dedinu. Bohatý gazda v posteli prijme sudcu a odtiaľ mu diktuje testament. Keď už všetko bolo hotové, pobieral sa sudca domov. V tej chvílke i gazda sa zdvihne v posteli a pýta sa:

- Prosím, pane sudca, či už môžem vstať?
- Jako, nuž či ste nie chorý?

— Nič mi nechýbí! ale som myslel, že keď človek testament robí, v posteli musí ležať — odpovedal sudcovi gazda.

Odplatil mu. Do apatáky príde povrazník a pýta arzeniku.

— Načo je vám arzenika? — pýta sa zadivene apatekár.

— Do farby.

— Nemôžem vám dať, lebo by ste sa otrávil mohol.

O pár dní neskorej poslal apatekár k povrazníkovi po pár povrazov; ale ten mu odkázal, že mu nemôže povrazy predať, lebo sa bojí, že by sa obesil.

Krešťania kupujte len u krešťanov!

Spisy redakcii zaslané.

Mesiac božského Srdca Ježišovho. S radostou vítame, uverejňujeme a odporúčame túto milú, našemu katolíckemu ľudu veľmi užitočnú knižočku. Známo je, že sám rímsky Otec vrele žiada, aby sa celý mesiac júni zasvätieval božskému Srdcu Ježišovmu. Knižočka táto, redaktorom Posla božského Srdca, P. Alojzom Daubnerom složená a usporiadaná, podáva nám všetko, čo k dobrému zasväteniu spomenutého mesiaca potrebujeme. Obsahuje krásne poučenie, milosti, ktoré pri konaní pobožnosti obdržíme, rozjímania na každý deň, a modlitby príhodné, ktoré sa aj pri odpoľudňajších pobožnosťach božského Srdca Ježiša dobre použiť dajú. Knižočka táto je zreteľnými, veľkými písmenami tlačená a stojí len 50 halierov. — Vydala ju *Spoločnosť sv. Štefana* v Budapešti (Szentkirályi-utca 28). Kto by ju žiadal nech sa sem obráti.

Venček piesní a modlitieb zvlášte k úcte Božského Srdca Ježišovho. S povolením vrchnosti ostrihomskej zostavil Karol Lenkei, farár. Tretie opravené a zväčšené vydanie. — Obsahuje 27 piesní o Božskom Srdci, 10 omšových, 8 o Sviatosti Oltárnej, 4 adventových, 5 vianočných, 12 pôstnych, 30 o blahoslav. Panne Marii a 20 iných. Rozličné modlitby, jako odprosovanie Božského Srdca, malé hodinky, novénu, sv. omšu k B. Srdcu; pobožnosť pri návšteve Ježiša v Oltárnej Sviatosti, pri sviatosti pokánia, pri sv. prijímaní, sv. krížovú cestu a iné mnohé modlitby. Všetko na 350 stranách. Dostať u Karola Lenkei, farára, Detreköszentmiklós. (Pozsonym.) Jedon výtisk v plátne viazaný za 1 korunu 40 halierov, v koži za 2 koruny. Poštu platí objednatel.

Rukoväť Notová k Venčoku piesní K. Lenkeiho. Táto kniha je hektografovaná; obsahuje úplný organový sprievod k výš označeným piesňam na 66 polhárkových stranách. Jedon výtisk v polplátne viazaný dostať a Karola Lenkeiho. Detreköszentmiklós (Pozsonymegy) za 5 korún.

Modliaca knižka a spevník. Cieľom rozširovania maďarskej reči zvlášte pochvalnú myšlienku uskutočnila

Sväto-Štefanská Spoločnosť vydaním modlitebnej knižky vo dvoch rečiach. Nemohlo sa doposiaľ žiadať, aby Slovák, alebo Nemeč, ktorý maďarskú reč len lámal, potreboval modlitebnú knižku, ktorej nerozumie, preto v mnohom ohľade aj modlitebné knižky boli toho príčinou, že reč maďarská, ktorej ako-tak naučila sa mládež v ľudových školách, nerozširovala a nevyvíňovala sa po okoliach. Tomuto odpomôžu modlitebné knižky zostavené vo dvoch rečiach. Mládež nemeckého, alebo slovenského jazyka dostane modlitebnú knižku v nemeckej alebo slovenskej reči, ku každej modlitbe a piesni pripojená je ale aj osnova v maďarskej reči. Mládež takto z počiatku snáď len zo zvedavosti potrebovať bude túto modlitebnú knižku, pozdejšie ale celkom privykne ku nej a naučí sa modlitbám a piesňam v maďarskom jazyku. Mládež naša ani z jednej ľudovej školy nemala by vystúpiť bez takejto modlitebnej knižky. Bolo by to k upevneniu náboženských a vlasteneckých citov v akých vychováva sa naša mládež v katolíckych ľudových školách. Po dávnejšom vydaní modlitebnej knižky v maďarskej a nemeckej reči, vyšla prítomne naším nákladom **«Modliaca knižka a spevník»** v maďarskej a slovenskej reči, ktorú zostavil *Jozef Masztich* a ktorá asi na 800 stranách obsahuje modlitby a piesne ku všetkým pobožnosťam a príležitostiam v maďarskej a v slovenskej reči. K dostaniu je v trojakom vydaní. Cena modlitebnej knižky viazanej v plátne je 4 koruny. Červeným tiskom ozdobená modlitebná knižka viazaná v koži, stojí 5 korún, táže s pozlátanou väzbou v koži stojí 6 korún. Objednať možno tak túto modlitebnú knižku ako i všetky vydania Spoločnosti u: **Kníhkupectva Svätoštefanskej Spoločnosti, Bpest, Kecskeméti-u 2.**

Nová slovenská modlitebná knižka. P. Alojz Daubner, chýrny pestovateľ nábožnej spisby, pre veriacich slovenského jazyka zostavil novú modlitebnú knižku. Knižočka tá má za cieľ rozširovanie úcty k najsladšiemu Srdcu Pána Ježiša a obsahuje modlitby ku každej príležitosti úcty a zvelebovania najsladšieho Srdca. Známo je vôbec, že národnári vodcovia slovenského jazyka obyvateľstvo vlasti našej ešte aj s pomocou modlitebných kníh a nábožného čítania snažia sa vohnať do náručia panslavizmu, preto aj s právom očakávame, že slovenského jazyka také knihy, ktoré svätú záležitosť náboženstva nespájajú so snahami proti vlasti smerujúcimi, podporovať bude každý veriaci a vlast svoju vrele milujúci krešťan a katolík. Spoločnosť Svätého Štefana mnoho obetuje každý rok na vydávanie takých kníh. Prítomne vydala knižočku: *Mesiac Božského Srdca Ježišovho*, ktorú zostavil P. Alojz Daubner. Cena 50 halierov. K dostaniu u vydavateľstva kníh «Svätoštefanskej Spoločnosti» (Budapest, VIII, Szentkirályi-ulica 28.).

Kráľovna sv. Ruženca. Mesačné sošity. S odporúčaním vys. d. spišskej biskupskej vrchnosti, ako aj predôstojného Otca Provincála dominikánskej rehole. Vychádzajú na 1. v každom mesiaci. Predplatná cena na celý rok 80 kr. (160 halierov). Zostavuje Stefan Pi-

roncsák v Jablonke (Orava), na ktorého sa majú zaslať predplatné peniaze, alebo milodary na vydávanie týchto sošitov venované.

Odkazy redakcie.

S. St. W. Do Jednoty Katolíckeho Ludu môže sa každý katolík dať zapísať, či býva v Uhorsku, alebo inde.

F. K. K. Malý ohlas príde budúce.

Povážiť treba úsudok lekárov a tých, čo z vlastnej skúsenosti vedia, že proti influen i, kašľu, zachrýpnutiu, zašlamovaniu, boľeniu hr̄la, horúčostam, boľeniu v prsách, nočnému poteniu, záduchu, s najväčším úspechom potrebujú Fellerov Elsafluid. Tucat na prábu franko 5 K. Aby sme sa chránili pred padelaním, objednajme u dorábatela V. Eugena Feller Stubica, Kostolná ulica 20. (Stol. Záhreb.)

Vyzvanie k predplateniu.

Predplatná cena našich novín je:

na celý rok ... .. 4 koruny

na pol roka ... .. 2 koruny

na štvrt roka ... .. 1 koruna.

Do Ameriky: Na celý rok 8 korún. — Do Pruska na celý rok 6 korún.

Tých ctených predplatiteľov, ktorí sú v Amerike alebo v Prusku a ktorí neposlali nám výšoznačené predplatné, prosíme, aby si čím skôr vyrovnali svoje predplatné podľa hore označeného vyzvania.

Ceny potravných článkov.

V Budapešti, 29. septembra.

Úradne značené ceny za 100 kilogramov. Pšenica: tiská K 22.50—23.50, stolnobelehradská K 22.30—23.20, peštianska K 22.30—23.20, banátska K 22.50—23.50. — Raž: prvotriedna K 18.60—18.75, druhotriedna K 18.25 do 18.50. — Jačmeň: prvotriedny K 15.75—15.90, druhotriedny K 15.40—15.65. — Proso: K 12.00—13.00 — Ovos: prvotriedny K 16.40—16.60, druhotriedny K 15.80 do 16.30. — Kukurica: Kor. 16.55—16.70. — Repica: 31.50—32.50 K.

Múka pšeničná:

	0	1	2	3	4	5	6
K	17.20	16.90	16.60	16.30	16.00	15.70	15.30
		č.	7	7½	8		
		K	14.20	12.80	7.80		

Za 50 kilogramov i s vrecom.

Drobné otruby: K 5.70, hrubé K 5.90.

Strova: Fazula obyčajná biela K 19.50—20.00 fazula strakavá K 14.00—15.00. — Hrach: nelúpaný, čistý K 26.00—28.00, lúpaný K 24.00—46.00. — Šošovica: čistá K 40.00—58.00. — Konopné semä: K 23.00—25.00. — Mak: K 52.00—54.00. — Rasca (kmín): Kor. 104.00—108.—. Všetko po 100 kilogr.

Sviňská masť: budapeštianska K 146.00—147.00, vidiecka K 000.00—000.00.

Slanina: mestská 4-kusová K 119.00—120.00, 3-kusová K 123.00—124.00. vidiecka K ———— za 100 kilogr.

Ďatelinové semä: Červená ďatelina K 000.00—000.00, lucerna jasnozorná K 000.00—000.00 za 100 kg.

Lekvár: srbský (z r. 1907.) K 9.25—9.50, bosenský (z r. 1907.) K 12.50 po 50 kilogr.

Slivy: (z r. 1907.) bosenské (100 kusové) K 11.85—12.—, (z r. 1907.) srbské (100 kusové) K 10.00— po 50 kilogrammoch.

Petrolej: Fiumánsky kríšťalový K 37.00, fiumánsky White-Star (***) K 31.00 za 100 kilogr.

Koloniálny tovar: Cukor v klobúkoch K 78.50 do 79.00, kockový K 80.50—81.00, žltý K 78.50—79.00 za 100 kilogr.

Špiritus: Rafinovaný odanený vo veľkom K 181.00 do 181.50. Denaturalisovaný, ku priemyselným účelom jeden barill 51.50—52.00.

Zemiaky: (hornouhorské) ružové K 4.00—4.50, žlté K 5.00—5.20 za 100 kilov.

Vajcia: prima uhorské K 80—82, od Tisy K 78—00, sedmohradské K 77—00 jedna kystňa, obsahujúca 1440 kusov vajec, vo veľkom.

Maslo: k čaju K 2.00—2.30, k vareniu K 1.40—1.50, syr 10—12 h., všetko v kilogrammoch vo veľkom.

Drúbež (hydina) živá. Husy krmené K 1.32—1.44 kilogr.; kurence k smaženiu a k pečeniu K 1.30—2.40, sliepky na polievku K 3.20—3.40 za jeden pár.

Kreštania, kupujte len u kreštanov!

Pýtajte si

zdarma a franko moj hlavný cennik s vyše 3000 vy brazením hodin a tovaru zo zlata a striebra atd.

Prvá dielňa hodín v Brúx **Hanns Konrad** cis. a kr. dvorný liferant Brúx číslo 1388 (Čechy).

Švajciarskeho systemu Roskopf patent hodinky K 5.—
Regis rované Orol Roskopf Anker Rem. hodinky K 7.—.
Opravdove strieborné remontoir hodinky K 8.40. Žiadne risiko. Výmena povolená alebo návrat penazi.

Pri objednavkách na

naše ohlasy, prosíme

odvolávat za vždy na

náš časopis.

Lacné české perie.

5 kilo nové tmavé driapané 12 kor.

Biele mäkké, jak páper 18 kor.— 24 kor.

Biele ako snah makke ak paper, driapané 30 kor. 36 kor. Rozposielanie s dobierkou franco; zamalenie a nazpät prijati je pod touti vnyimkou dovolenestli sa poštové utraty vynahradia. — **Benedikt Sachsel, Lobes Nr. 135** (pošta Pilsen Čechy.)

Radíme vám pri lámke, reume, trhani v údoch, pichaní, križových bolesiach, bóloch hlavy, zubov, nervov a svalov, ochromení následkom porážky, úsade, vytknuti, influence, triaške, atd, pravý Fellerov Elsa-Fluid upotrebovať. Tucet na príhru franko 5 korún. Tvrdú stolicu, neduhy v trávení, zdutie, zimničný stav odstraňujú Fellerove rebarbarové Elsa-Pilulky na prehnanie, 6 škatuliek franko 4 koruny. — Dostať u E. V. Feller a v Štubici, Kostelna-ul. 18.

!!! S 16 prvými vyznačeniami !!!

Ludvik Kállai motor dielňa

Budapest, VI., Gyár-u. 28.

Odporuča pri uplnej záruke

benzin-motore ku mlynom a iným priemyselným podnikom, taktiež

elektrické benzinlokomobil stroje ku mlatbe

s dvojím vystrojením ku čisteniu.

!! Úplná záruka za viborné mlatenie !!

!!! Jedina novota !!!

!!! Najjednoduchší a najdokonalejší mlatebný stroj orifomnosti !!!
Bez strojnika ľahko k vedeniu bār ktorým gázdom aj medzi domami slamou krytými. Cieľom rozšírenia týchto najnovších strojov vymieňajú sa staršie parostroje.

Osobitná trieda pre stroje poľného hospodárstva ako: parostroje, mlyny, rajtare, stroje k mlateniu a ku siatiní adt.

O nedostyžiteľnej zvláštnosti týchto strojov podáva spravy: P. baron Jozef Kemény, Maros-Németi (Sedmo-hradsko). P. Tóth Péterbagi, Csantavér (Stol. Bács.)
Cenník na žiadosť zdarma a franko.

Darmo a franko

posielam na žia dost moj cennik s viac než 3000 ob-razmi rozličných solidných nástrojov hudebných. Cis. a král. dvorný liferant

Ján Konrád

v žvozný dom hudebných nástrojov Brüx č. 1442 (Čechy). — Školské husle bez sliacka K 4.80, 5.50, 6.—, 7.60. K tomu sliaciek K —.80, 1.—, 1.80, Citary, harmoniky atd. na sklade. — Riziko vytvorenie! — Zána povolena alebo navratenie peňazi. Dopisovaaie v uhorskej reci.

Hotové postele.

Z červeného čirnovatu 1 dobre naplnenaperina. alebo 1 zpodná perina 180 cm. dlhá 116 cm. široka K 10.—, 12.—, 15.—, 18.—, 1.— metre dlhá, 140 cm., široká K 13.—, 15.—, 18.—, 21.—. Poduška 80 cm. dlhá 58 cm. široká K 3.—, 3.50, 4.—, 99 cm. dlhá, 70 cm. široká K 4.50, a 5.50. Krom toho šotovujeme vo veľkosti dla vóe. Trojdielovú srstennú matrac na jednu postel K 27.— lepšej jakovosti K 33. Zasielky vyše 10 korún franko s poštovou dobierkou. Výmena a navratenie dovoľuje sa pri náhrade porta. Benedikt Sachsel, Lobes 912. pri Pilsen (Čechy).

Schichtové jeleň mydlo

je najlepšie.

Bielizeň mi zavidia
Bo spiny v nej nevidia
Prečo je tak pekná
A ako sňah biela?
Len Schichtove mydlo
Čisti tak moje prádlo.

Každá dobrá mátka

dcere svojej krom vystrojenia dá ešte nasledujúcu dobrú radu; Chráň svoju bielizeň pred obecnými, keď aj lacnými mydlami. Per vždy len Schichtovým mydlom znaku jeleňa. vtedy svoje pekné ľahké plátno, ľahké čipky a maké flanelle ako aj ostatnú bielizeň, nech si je ľahová, alebo hrubá, biela alebo barvistá vždy taká ostane ako nova, bo Schichtové jeleň mydlo ohráňi a konservuje ľatky. Jestli vždy výlučne Schichtové mydlo potrebovať budeš, v novom domove usporíš si mnoho práce, času a starosti.

Za čistotu 30.000 korún záruka.

Najlepší český prameň k objednaníu.

Hotové postele z hustej tkaniny červeného, modrého, bieleho alebo žiteho nankingu, 1 perina. 180 cm. dlhá, 116 cm. široká s dvomi podhlavkami, každý 80 cm. dlhý, 58 cm. široký, naplnený novým, sivým, veľmi trvácim perím 16 K; polpapierie 20 K; papierie 24 K; jednotlivé periny 10 K, 12 K, 14 K, 16 K; podhlavky 3 K, 3 K 50 h., 4 K. Vývoz s postovon dobierkou od 12 K počnúc franko. Výmena alebo navrat dovolené. Za nezodpovedné návrat peňazi. S. Benisch v Deschenitz číslo 826. Böhmerwald. Cenniky franko zdorma.

Lacne perie na postel!

1 kg. sivé drápané 2 K. lepšie 2 K 40 h.; polbiele 2 K 80 h.; biele 4 K, biele papierové 5 K 10 h.; 1 kg. veľmi ľahne, ako sňah biele, drápané 6 K 40 h., 8 K; 1 kg. papierie, sivé 6 K, 7 K; biele ľahové 10 K; naj-fajnejšie papierie z prís 12 K. — Pri oblednaní 5 kg. franko. —

Oznamení prijíma administracia

'Krestan'

Budapest, Szentkirályi-u. 28.

Neváhajte, keď vás hlava bolí lež potrebujete hned

Beretvás-pastilly

Dorába Tomáš Beretvás, lekárnik Kispest.

ktoré za desať minút zastavia najtuzsie migrén-hlavybolenie. — Gena K 1.20. Lekárnu odporúčaný liek.

K dostaniu v každej lekarni a drogerii.

Pri 3 škatulkách zasielka franko..

Tlačou Stephaneuma úč. spol. v Budapešti, VIII., Szentkirályi-utca 28/a.